

Матеріал міжнародної наукової конференції присвяченої 80-річчю географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

**ПРИРОДА І СУСПІЛЬСТВО:
ВИКЛИКИ І ПОСТУП**

ПРИРОДА І СУСПІЛЬСТВО: ВИКЛИКИ І ПОСТУП

Матеріали міжнародної наукової конференції
присвяченої 80-річчю географічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

ISBN 978-966-423-890-5

978-966-423-890-5

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Чернівецький відділ Українського географічного товариства

«ПРИРОДА І СУСПІЛЬСТВО: ВИКЛИКИ І ПОСТУП»

*Матеріали міжнародної наукової конференції
присвяченої 80-річчю географічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

(м. Чернівці, 11-13 жовтня 2024 р.)

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2024

УДК: 502+316.3 (477)(08)
П-770

Редакційна колегія: Бучко Ж.І., Джаман В.О., Заблотовська Н.В, Заячук М.Д.
Кілінська К.Й., Кирилюк С.М. Король О.Д., Костащук
І.І., Поп'юк Я.А., Рідуш Б.Т., Руденко В.П., Сухий П.О.,
Холявчук Д.І., Чубрей О.С, Ющенко Ю.С.

П-770 **Природа і суспільство: виклики і поступ.** Матеріали міжнародної наукової конференції присвяченої 80-річчю географічного факультету ЧНУ ім. Ю. Федьковича (м. Чернівці, 11–13 жовтня 2024 р.) – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2024. – 324 с.
ISBN 978-966-423-890-5

У збірнику представлено матеріали міжнародної наукової конференції «Природа і суспільство: виклики і поступ» присвяченої 80-річчю географічного факультету ЧНУ ім. Ю. Федьковича, де розкрито результати дослідження актуальних питань сучасної географічної науки.

Тексти представлено у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

УДК: 502+316.3 (477)(08)

ISBN 978-966-423-890-5

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2024

© Колектив авторів, 2024

ЗМІСТ

ГЕОГРАФІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТУ ЧНУ – 80!.....	И
ЗАЯЧУК Мирослав, РУДЕНКО Валерій, ДЖАМАН Василь ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ – 80 РОКІВ ПОСТУПУ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ МОЖЛИВОСТЕЙ	11
РУДЕНКО Леонід ГЕОГРАФІЯ І СУЧАСНІСТЬ: МАКРОПОГЛЯД.....	21
ОЛЕЩЕНКО В'ячеслав НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ГЕОГРАФІЇ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ	23
РУДЕНКО Валерій ГЕОГРАФІЧНА СПАДЩИНА УКРАЇНИ: АНТОЛОГІЯ ВИБРАНИХ ПРАЦЬ ПРОФЕСОРІВ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (ДО 150-РІЧЧЯ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ)	26
ДЖАМАН Василь ГЕОФАК ЧНУ – ЦЕНТР АТЕСТАЦІЇ КАНДИДАТСЬКИХ ДИСЕРТАЦІЙЗ ГЕОГРАФІЧНИХ НАУК.....	28
ЛАНДШАФТИ ТА ГЛОБАЛЬНІ ЗМІНИ КЛІМАТУ	31
БОЯРИН Марія, ЦЬОСЬ Оксана ОЦІНКА СТАНУ АГРОЛАНДШАФТІВ ВЕРХІВ'Я БАСЕЙНУ РІЧКИ ПРИП'ЯТЬ.....	31
ДЕНИСИК Григорій, КАНСЬКИЙ Володимир, ДЕНИСИК Богдан «ЗОЛОТА СЕРЕДИНА» У СИСТЕМІ «ПРИРОДА-СУСПІЛЬСТВО»	34
ДЯЧУК Аліна ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЕМЕЛЬНОГО ФОНДУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	37
КИРИЛЮК Сергій МОРФОСТРУКТУРИ ПЛАНЕТ ЗЕМНОЇ ГРУПИ ТА ЇХ ЛАНДШАФТИ.....	39
КОМЛЄВ Олександр, ЖИЛКІН Сергій СТРУКТУРНО-ТЕКТОНІЧНИЙ ВПЛИВ НА РОЗТАШУВАННЯ БОЛІТ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ.....	42
КОПТЕВА Тетяна ПОВЕРХНЕВИЙ ЯРУС ГІРНИЧОПРОМИСЛОВИХ ЛАНДШАФТІВ КРИВОРІЗЬКОЇ ЛАНДШАФТНО — ТЕХНІЧНОЇ СИСТЕМИ НА ПРИКЛАДІ КАР'ЄРНО -ВІДВАЛЬНИХ ЛАНДШАФТНИХ КОМПЛЕКСІВ.....	44
МАТВІЙШИНА Жанна, ДОРОШКЕВИЧ Сергій МОЖЛИВОСТІ МІКРОМОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ У З'ЯСУВАННІ ГЕНЕЗИСУ ВИКОПНИХ ҐРУНТІВ.....	47
МАТВІЙШИНА Жанна, ПАРХОМЕНКО Олександр РЕКОНСТРУКЦІЯ ПРИРОДНИХ ЛАНДШАФТІВ НА ОСНОВІ ПАЛЕОПЕДОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ГОЛОЦЕНОВИХ ҐРУНТІВ ПОЛІСЬКОГО КРАЮ ЗОНИ МІШАНИХ (ХВОЙНОШИРОКОЛИСТЯНИХ) ЛІСІВ.....	50
РІДУШ Богдан, ПОП'ЮК Яна АБІОТИЧНІ УМОВИ МІСЦЕЗРОСТАННЯ <i>LIGULARIA SIBIRICA</i> (L.) CASS. В УРОЧИЩІ БІЛИЙ ПОТІК (НПП ЧЕРЕМОСЬКИЙ)	53
ХОЛЯВЧУК Дарія КОРОТКОПЕРІОДИЧНІ ЗМІНИ ПАЛЕОКЛІМАТУ ЛАНДШАФТІВ КАРПАТ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР	55

ЯРЕМА Юрій, БЕЦА Василь КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА АНТРОПОГЕННО ЗМІНЕНИХ ЛАНДШАФТІВ ТА ВПЛИВ АБІОТИЧНИХ ФАКТОРІВ НА РОЗВИТОК БІОРІЗНОМАНІТТЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «СИНЕВИР».....	57
РЕЛЬЄФ У СУЧАСНОСТІ ТА В МИНУЛОМУ.....	60
БАЙРАК Галина ЕКЗОГЕННЕ ПРОЦЕСОТВОРЕННЯНА СТІНКАХ СКЕЛЬ (НА ПРИКЛАДІ "ТУСТАНСЬКОГО КАМЕНЮ"В УКРАЇНСЬКИХ БЕСКИДАХ	60
КОСТЮК Уляна ВПЛИВ ЛІТОЛОГО-СТРАТИГРАФІЧНИХ ВІДМІН ГІПСУ НА КАРСТ ОКОЛИЦЬ СІЛ ХОТИМИР ТА ЖАБОКРУКИ	62
КУШНІР Анатолій, ГРЕЧКО Денис, БІЛИНСЬКИЙ Олег ВПЛИВ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА ПОСЕЛЕНСЬКУ СТРУКТУРУ СКІФСЬКОГО ЧАСУ В МЕЖАХ ЛІСОСТЕПОВОГО ЛІВОБЕРЕЖЖЯ р. ДНІПРО	65
ПОГОРІЛЬЧУК Наталія, КОВТОНЮК Ольга, БОРТНИК Сергій СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОХОРОНИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ГЕОЛОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ.....	68
ГЕОГРАФІЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ	71
ВАРУХА Альона, БОРСУК Олександр, ВИШНЕВСЬКИЙ Денис ЗМЕНШЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ТЕРИТОРІЇ ЧОРНОБИЛЬСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА ВНАСЛІДОК РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ У 2022-23 РОКАХ.....	71
КОРОГОДА Наталія, КУПАЧ Тетяна, ГАЛАГАН Олександр, КОВТОНЮК Ольга ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ ЕКОСИСТЕМНИХ ПОСЛУГ В ЗЕЛЕНИХ ЗОНАХ.....	73
ФЛІНТА Павло АНАЛІЗ ПЕРЕДУМОВ ФОРМУВАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ КРЕМЕНЕЦЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	75
РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ТА МЕТОДИКА ГІДРОЛОГІЧНИХ І МЕТЕОРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	78
БУЗЕЙ Олександр СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ГІДРОМОРФОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РІЧКОВИХ ЛАНДШАФТІВ: МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ, ГІС ТА ІНТЕГРАЦІЯ ДАНИХ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ	78
ІВАНОВ Євген, БІЛАНЮК Володимир, ПИЛИПОВИЧ Ольга РЕТРОСПЕКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГІДРОГРАФІЧНОЇ МЕРЕЖІ У ПІВНІЧНІЙ ЧАСТИНІ ЛЬВОВА	80
ІГОНЬКІН Дмитро ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРШИХ ПОРЯДКІВ РІЧОК	83
КОСТЕНЮК Людмила, ЗАБЛОТОВСЬКА Ірина ОСОБЛИВОСТІ ГІДРОЛОГІЧНОГО РЕЖИМУ р. ІКВА	85

3. Karpinskyi, Yurii & Lazorenko, Nadiia. (2018). МЕТОДИ ЗБИРАННЯ ГЕОПРОСТОРОВИХ ДАНИХ ДЛЯ ТОПОГРАФІЧНОГО КАРТОГРАФУВАННЯ. І. 204-211.

4. N. Mueller, A. Lewis, D. Roberts, S. Ring, R. Melrose, J. Sixsmith, L. Lymburner, A. McIntyre, P. Tan, S. Curnow, A. Ip, Water observations from space: Mapping surface water from 25 years of Landsat imagery across Australia, Remote Sensing of Environment, Volume 174, 2016, Pages 341-352, ISSN 0034-4257, <https://doi.org/10.1016/j.rse.2015.11.003>.

ОСОБЛИВОСТІ ГІДРОЛОГІЧНОГО РЕЖИМУ Р. ІКВА

Людмила КОСТЕНЮК¹, Ірина ЗАБЛОТОВСЬКА²

¹Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці

²Чернівецький ліцей №13 Чернівецької міської ради

l.kosteniyk@chnu.edu.ua

Анотація

У даній публікації представлено основні результати аналізу гідрологічного режиму р. Іква (басейн Південного Бугу) на основі даних пункту моніторингу за гідрологічними показниками, з безперервним рядом даних з 1955 року по 2022 рік.

Ключові слова: гідрологічний режим, рівень води, витрати води, гідрологічний цикл, маловодна фаза, багатоводна фаза, зв'язок $Q=f(H)$

Abstract

This article reveals the issue of a detailed study of the hydrological regime of small plain rivers in the presence of data from regular observations. The Ikva River, the object of our study, belongs to the Southern Bug basin and is its small tributary, on which a hydrological indicators monitoring station has been operating since 1939.

Key words: hydrological regime, water level, water flows, hydrological cycle, low water phase, high water phase, relationship $Q=f(H)$

Дослідженням особливостей гідрологічного режиму малих річок, які чітко репрезентують зміни природних умов і є найбільш піддатливими антропогенному впливу водними об'єктами присвячено не так вже багато праць, оскільки вони частіше розглядаються в комплексі, як частина більших річкових басейнів (Докус 2019; Ковальчук, 1997; Овчарук 2020).

Метою нашого дослідження є детальний аналіз та визначення особливостей гідрологічного режиму р. Іква, яка є частиною гідромережі р. Південний Буг і може виступати прикладом за рахунок того, що на даному об'єкті наявний безперервний ряд даних спостережень за тривалий період часу.

Для багаторічних коливань водності р. Іква властивий циклічний характер, тобто спостерігається послідовна зміна багатоводних і маловодних періодів, що неоднакові за своєю тривалістю і за величиною відхилення від середнього багаторічного значення. Повний цикл складається з однієї багатоводної та маловодної фази.

Нами визначено, що амплітуда коливань рівнів води р. Іква на посту в смт. Стара Синява за багаторічний період становить 60 см, і змінюється від мінімальної 75 см (1957 р.) до 135 см (1981 р.), тобто в загальному трохи більше ніж 0,5 метра. Це досить добре узгоджується з літературними даними та оцінкам інших авторів, враховуючи рівнинний характер та малі розміри даного об'єкту.

Для багаторічного ходу рівнів води р. Іква характерним є незначне зростання, багаторічні ж коливання середніх витрат води на даному посту фіксують теж не велику амплітуду: від 0,66 м³/с (2020 р.) до 3,64 м³/с (1979 р.) тобто 2,98 м³/с. При

цьому загальна лінія тренду, для багаторічних коливань витрат показує навпаки тенденцію до їх зменшення. Отже, ми можемо стверджувати про *слабкий зв'язок* ходу графіків багаторічних витрат і рівнів, що є свідченням прояву вертикальних руслових деформацій на ділянці поста. При зростанні ходу рівнів, зменшення витрат води є прямою ознакою замулення русла на даній ділянці та підняття рівня днища за рахунок акумулятивних процесів за тривалий період часу.

Найбільшими амплітудами характеризуються параметри максимального стоку, тобто амплітуди максимальних рівнів ($\Delta H_{max}=168$ см) та максимальних витрат ($\Delta Q_{max}=92,9$ м³/с), що і не дивно адже мова іде про характеристику періоду паводків та водопілля, які завжди відзначаються значними коливаннями в часі.

Цікавим фактом, визначеним нам вперше є те, що характеристики мінімального стоку закритого періоду русла відзначаються вищими амплітудами ніж характеристики відкритого періоду. Отже, літня межень є більш вираженою ніж зимова, а це значить, що в теплий період (літо) відсутність опадів більш виразно провокує зменшення рівнів та витрат води в русловій системі ніж під час зимового періоду. Причиною можуть бути як зимові відлиги, так і специфіка режиму ґрунтових вод.

Список використаної літератури

1. Гідрологічний щорічник. Том 2. Басейн Чорного та Азовського морів (без Кавказу). Вип. 0,1. ЦГО, 1946 – 1950, 1952 – 2022 р.р.
2. Докус А. О. Районування басейну Південного Бугу за умовами формування весняного водопілля річок. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Рельєф, клімат та поверхневі води як об'єкти природничо-географічних досліджень (до 70-річчя кафедр землезнавства та геоморфології, метеорології та кліматології, гідрології та гідроекології)». 2-4 жовтня. Київ, 2019. С. 42-44.
3. Ковальчук І. П. Регіональний еколого-геоморфологічний аналіз. Львів : Інститут українознавства, 1997. 440 с.
4. Мартинов О. І. Особливості водного режиму малих річок басейну Південного Бугу. Матеріали студентської наукової конференції Одеського державного екологічного університету. Одеса : ОДЕКУ, 2022. С. 242-243.
5. Овчарук В. А. Максимальний стік весняного водопілля рівнинних річок України: Монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 300 с.

ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНУ ПІДЗЕМНИХ ВОД М. НАДВІРНА, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Костянтин НАКОНЕЧНИЙ

*Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, географічний
факультет, м. Чернівці
k.nakonechny@chnu.edu.ua*

Юлія КАРАВАН

jugora8@gmail.com

Анотація

Публікація присвячена аналізу результатів дослідження якості вод джерел децентралізованого водопостачання м. Надвірна Івано-Франківської обл. В ході обстеження згаданих джерел було визначено речовини біогенного та не біогенного походження, описано умови утримання криниць міста та проаналізовано вплив антропогенних чинників на компоненти ландшафтних комплексів м. Надвірна.

Ключові слова: підземні води, якість води, забруднюючі речовини, водоносні горизонти, поширення забруднення.